

Lesbrief groep 6, 7 en 8

**BIJ HET BOEK
SUNNY TWINS - DE GEHEIME SCHUILPLAATS**

**Thema: Vrijheid
De luchtoorlog in WO2**

Aan het van einde deze lesbrief vindt u een bijlage voor leerkrachten, met opmerkingen bij de opdrachten en antwoorden op de vragen. De opdrachten kunnen klassikaal besproken worden, maar ook als thuisopdracht meegegeven of gemaild. Het is niet nodig dat de kinderen het boek al gelezen hebben als ze aan de opdrachten beginnen. Wel is het aan te bevelen om het boek voor te lezen of zelf te laten lezen, omdat het thema dan pas echt bij de kinderen gaat leven.

Sunny Twins – De geheime schuilplaats, Annette van der Plas, uitgeverij Buddy Books, ISBN 97890 8782 0442, 128 blz, 12,99, leeftijd: 9+

OPDRACHT 1: DE LUCHTOORLOG

Het is meer dan 75 jaar geleden dat Nederland bevrijd werd. De Tweede Wereldoorlog (WO2) was toen voorbij. De oorlog werd niet alleen op de grond gevoerd, maar ook in de lucht. Er vlogen veel Engelse, Duitse en Amerikaanse vliegtuigen over ons land heen. Dat was erg gevaarlijk voor de piloten. Er werd hard gevochten! Een deel van de vliegtuigen stortte neer, vast ook bij jou in de buurt. Het boek *De geheime schuilplaats* vertelt daar meer over.

- ★ Hoofdpersonen Suus en Niek voelen een avontuur aankomen. Ze helpen namelijk mee om een herinneringsdag te organiseren in hun dorp. Niet zomaar eentje, maar speciaal voor families van neergestorte piloten in de Tweede Wereldoorlog. De mensen komen uit de hele wereld naar het dorp toe. En daarbij gaat er van alles mis. Tijd voor Suus en Niek om in actie te komen met hun detectivebureau Sunny Twins. Gaat het hen lukken om de problemen op tijd op te lossen?

Wat denk je: Waarom vinden de mensen in hun dorp het belangrijk zo'n dag te organiseren? Het is toch al 75 jaar geleden? Heeft dat nog zin?

.....

.....

.....

- ★ Er komt steeds meer aandacht voor de luchtoorlog in WO2. Zo zie je soms monumenten en herdenkingsplaatsen. Hiernaast staan er twee: een herinneringsbord voor een Poolse vlieger die is neergestort in de gemeente West Betuwe en een monument in de gemeente Molenlanden. Heb je zelf weleens een monument of herdenkingsbord gezien? Vind je het een goed idee dat hier meer aandacht voor komt?

- ★ Hoe kun je de verhalen van vroeger nog meer bewaren?

.....

.....

.....

OPDRACHT 2: OUDE FOTO'S

- ★ Op de voorkant van *De geheime schuilplaats* staan twee oude foto's. Je ziet een vliegtuig en drie mannen. Wat vertellen deze foto's je over de luchtoorlog in WO2? Lees maar een stukje mee in hoofdstuk 5 van het boek:

Opa keek op. 'Suus, meisje. Kom er gezellig bij!' Hij klopte op de plek naast zich. Ik nam een aanloopje en sprong op de bruine bank. De springveren gaven me dan altijd een duwtje en ik veerde gezellig op en neer. Ik gaf opa een knuffel, maar liet me niet afleiden.

'Was er vroeger wel iets van waarde te vinden in de schuur?' vroeg ik nog een keer.

'Nou ja, van waarde ... Eigenlijk niet echt, maar er is wel iets bijzonders met die schuur. Maar dan moeten we helemaal terug naar de Tweede Wereldoorlog.' Opa wreef in zijn ruwe handen.

'Gaaf, de Tweede Wereldoorlog!' Nieks ogen lichtten op. 'Daar hebben we binnenkort een themaweek over op school.'

'O ja? Dan weet je misschien al dat er in de oorlog veel vliegtuigen over ons land vlogen. Niet alleen van de Duitsers, die hier toen de baas waren, maar vooral van hun vijanden. Ze kwamen meestal uit Engeland en waren op weg naar Duitsland om daar de steden te bombarderen. Maar de laatste oorlogsmaanden vlogen ze ook vanuit Frankrijk en België, omdat die landen al bevrijd waren. De piloten vielen toen soms doelen in Nederland aan, bijvoorbeeld spoorlijnen of groepen Duitse soldaten. De Duitsers deden er alles aan om die vliegtuigen neer te schieten, dat snappen jullie wel. Lukte dat, dan kwamen ze naar beneden zeilen als aangeschoten zwanen. Mijn vader keek de vliegtuigen vaak na als ze boven zijn boerderij vlogen. Wat als zo'n vliegend gevaarte op zijn huis terecht zou komen? Waar was hij dan veilig? Ineens wist hij het. Hij kon een schuilkelder maken in de nieuwe schuur die hij toch aan het bouwen was. En zo gebeurde het. Er kwam een luik in de vloer met een ruimte eronder, waar we met z'n drieën net in konden: pa, ma en ikzelf.'

Niek schoof naar het puntje van zijn stoel. 'Een geheime ruimte? Cool!'

- ★ Voor kinderen die het boek al gelezen hebben: Op de achterkant van het boek zie je een piloot en een parachute. Wat deden mensen aan het einde van WO2 soms als ze een parachute ontdekten? In *De geheime schuilplaats* kom je daar een voorbeeld van tegen. Weet je waarvoor de overgrootoma van Suus en Niek de parachute gebruikte?

.....

.....

- ★ Suus en Niek zijn ambassadeurs van het Vliegeniersmuseum. Kijk eens naar de website van Reizen in de tijd: www.reizenindetijd.nl/bezoekles/om-niet-te-vergeten/oorlog-boven-de-betuwe/. Wat is er te zien in dit museum in Fort Vuren?

.....

.....

- ★ Hoeveel piloten zijn er hier neergestort? Gelukkig zijn niet alle piloten overleden. Hoeveel piloten hebben het overleefd?

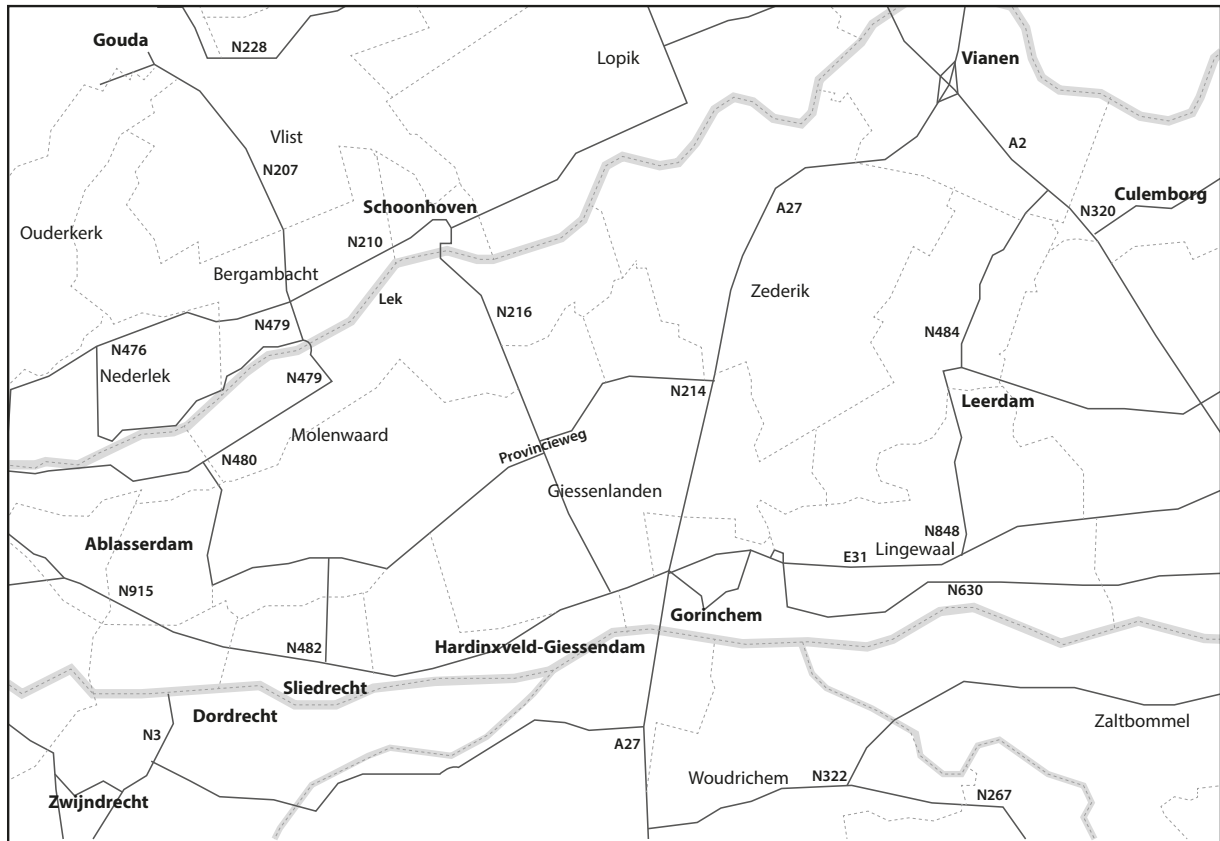
.....

.....

OPDRACHT 3: VLIEGTUIGEN

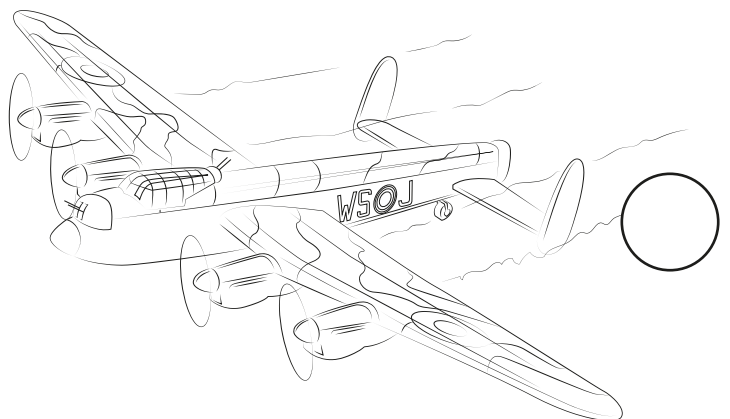
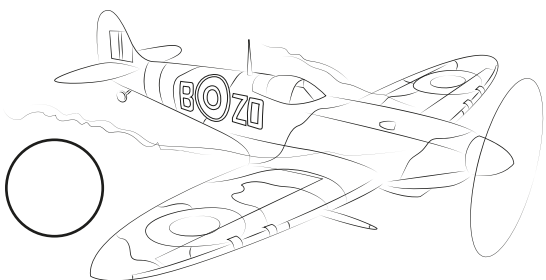
- ★ In heel Nederland zijn ongeveer 6000 vliegtuigen neergestort in WO2. Ook bij jou in de buurt!
- ★ Zie je het landkaartje hieronder? In dit gebied zijn meer dan 100 vliegtuigen neergestort uit verschillende landen. Zet 5 stippen op de kaart voor 5 neergestorte vliegtuigen. Op www.facebook.com/sunnytwinsinactie en op www.buddybooks.nl vind je een kaartje waarop een deel van de neergestorte vliegtuigen is te vinden.

LANDKAART

- ★ Kijk nog eens naar het kaartje dat je net hebt opgezocht. Uit welke landen kwamen de vliegtuigen? Kijk naar de vlaggen op de kaart en noem 3 landen.

- ★ Er waren veel verschillende vliegtuigen. Dat kwam omdat niet alle vliegtuigen hetzelfde deden. Sommigen maakten alleen foto's, andere waren gemaakt om te vechten of om te bombarderen. Je ziet hier 2 vliegtuigen. Welk vliegtuig is een bommenwerper denk je?

- ★ Hoe heeft de luchtoorlog geholpen om een einde te maken aan WO2? Denk bijvoorbeeld aan Duitse wapenfabrieken. Wat gebeurde er als deze gebombardeerd werden?
-
-

OPDRACHT 4: EEN PILOOT IN BEELD

- ★ Hier zie je een foto van een vrolijke man. Het is de Engelse piloot Basil Scarff. In het dorp Herwijnen is een straat naar hem vernoemd. Wat is er met hem gebeurd nadat hij in Nederland neerstortte? Je kunt het opzoeken op www.tracesofwar.nl (vul in de zoekbalk in: *Basil Scarff*) of op www.egvl.nl.

- ★ Bijzonder hè, dat er een straat naar hem is vernoemd. Maar dat is nog niet alles, er staat ook een herinneringsbord op de plek waar zijn vliegtuig is neergestort. In *De geheime schuilplaats* zijn Suus en Niek erbij als de burgemeester zo'n bord onthult. Het verhaal van de piloot in *De geheime schuilplaats* lijkt veel op dat van Basil Scarff, maar het is net anders. Vandaar dat de schrijfster koos voor een andere achternaam. Hoe heet de piloot in *De geheime schuilplaats*? Lees hiervoor onderstaanddeel van hoofdstuk 21 uit het boek.
-

Daar zaten we dan, in de jeep, op weg naar het herdenkingsbord. Opa zat voorin en Niek met zijn mobieltje in zijn hand naast me. Hij was er gewoon. Mijn broer, die zo'n hekel aan drukte had. Stiekem was ik vandaag best trots op hem. Ik lachte uitbundig naar opa, die omkeek en tevreden zijn duim naar ons opstak.

We reden over de dijk en ik keek naar de rivier. De zon liet de zacht kabbelende golven glinsteren, alsof het kleine sterretjes waren. Het leek of ze tikkertje speelden, elkaar achterna zaten, maar elkaar net niet konden pakken. Het riet onder aan de dijk bewoog rustig heen en weer. En de vlaggen die aan onze jeep waren vastgemaakt, klapperden vrolijk alsof ze de mensen aan de kant toezwaaiden.

Hoe dichterbij de herdenkingsplek kwamen, hoe dichterbij de jeeps achter elkaar gingen rijden. Bumper aan bumper reden we de dijk af naar de parkeerplaats. Daar stonden journalisten met camera's klaar om te zien hoe de burgemeester uit de eerste jeep stapte. Een chauffeur hield de deur voor haar open.

Ik zwaaide toen de camera op mij gericht werd. Wow, we werden nog beroemd!

Tante Pol dirigeerde iedereen terug de dijk op, tot vlak bij een rechthoekig bord.

De burgemeester stond aan de ene kant van het bord en de familie Carter aan de andere. Ze hielden een hoek van het laken vast dat over het bord hing. Het praatje van de burgemeester ging een beetje langs me heen omdat ik Niek aan het zoeken was.

'Nu goed kijken, Suus,' fluisterde tante Pol, die het blijkbaar niet handig vond dat ik met mijn rug naar de burgemeester stond.

Snel draaide ik terug.

De burgemeester begon ineens harder te praten. 'En hierbij onthul ik dit bord, zodat we de piloten die voor onze vrijheid vchten nooit zullen vergeten!'

Ze trok aan het laken tegelijk met de familie Carter. Tadaa!

Het eerste wat me opviel was de zwart-witfoto van de piloot. Grote glimlach, mooi pak en een glimmende pet. Basil Carter, stond erbij. Het bord vertelde nog veel meer en de burgemeester las het aan ons voor. 'Er zijn hier in de omgeving zes van deze borden, die allemaal iets vertellen over een piloot.'

★ Teken hieronder de vlag van Engeland.

OPDRACHT 5: SPEUREN!

★ Suus en Niek zijn speurders en hebben een eigen detectivebureau: Sunny Twins. Ze lossen graag raadsels op. Maar dat is niet altijd makkelijk. Kijk maar eens goed naar het geheimschrift hieronder. Kun je hen helpen dit raadsel op te lossen? Tip: Kijk of je een beetje kunt schuiven met de letters van het alfabet. De eerste letter van het alfabet is de tweede, enzovoort.

.....

.....

.....

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

OPDRACHT 6: KINDEREN VAN NU

★ Boeken over WO2 spelen zich vaak af in de tijd van toen. Dat is met *De geheime schuilplaats* niet zo. Suus en Niek zijn kinderen van nu die een spannend avontuur meemaken. Ze komen langzaam maar zeker achter het verhaal van de neergestorte piloten. Vind je dat een fijne manier om meer te weten te komen over WO2?

.....

OPDRACHT 7: PILOTEN VAN NU

★ Misschien wil jij later ook wel piloot worden. Van welk soort vliegtuig zou jij piloot willen zijn?

.....

VOOR LEERKRACHTEN

THEMA

Het boek *De geheime schuilplaats* heeft als thema Vrijheid. Het doel is om zo veel mogelijk kinderen kennis te laten maken met de luchtoorlog van WO2. Het verhaal speelt in het nu, met aandacht voor het verleden. Het is geschreven in samenwerking met het Vliegeniersmuseum Sky of Hope in Vuren (zie <https://egvl.nl>). Het museum won vorig jaar de Gouden Gelderse Roos, de prijs voor het beste erfgoedproject in de provincie.

Naast oorlog en vrede besteedt het boek ook aandacht aan de vrijheid die kinderen van nu nodig hebben om zichzelf te kunnen zijn. Het begrip voor kinderen die, zoals Niek, anders functioneren dan gemiddeld, kan hierdoor vergroot worden en deze kinderen kunnen zich herkennen in het verhaal. Via een warm en spannend verhaal ontdekken kinderen dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn, maar dat daar hard voor is gevochten.

ACHTERGRONDINFORMATIE BIJ DE LES: DE LUCHTOORLOG

Tijdens de Tweede Wereldoorlog vlogen er vaak vliegtuigen over het Nederlandse grondgebied. Het waren meestal bommenwerpers en gevechtsvliegtuigen onderweg tussen Engeland en Duitsland. Ze vlogen iedere dag een andere route om voorspelbaarheid te voorkomen. Er braken gevechten uit in de lucht tussen Duitse en geallieerde jagers. Het Duitse luchtafweergeschut bestookte geallieerde toestellen ook vanaf de grond. Vooral aan het einde van de oorlog bombardeerden de geallieerde vliegtuigen ook doelen in Nederland zelf, zoals bruggen, stations en fabrieken. De geallieerden hoopten aanvankelijk dat ze met de luchtgevechten de oorlog zouden kunnen winnen. Daarbij was het uitschakelen van strategische doelwitten (zoals fabrieken die oorlogsmateriaal produceerden) een belangrijke tactiek. Maar ook hoopten ze door de bombardementen het moreel van de bevolking te breken. In 1943 ontdekten ze dat dit niet voldoende was om de oorlog te beeindigen en dat een invasie over land nodig bleef. In totaal zijn er ongeveer 6000 vliegtuigen neergestort in heel Nederland. Er zijn nog steeds vliegeniers vermist. Elk jaar komen familieleden vanuit de hele wereld naar Nederland, bijvoorbeeld naar het museum in Vuren, om rond mei hun vaders, broers of opa's te herdenken. Ook vertellen ouderen in Nederland steeds meer hun verhalen over de luchtoorlog en hoe ze bijvoorbeeld de bombardementen hebben beleefd.

OPMERKINGEN BIJ DE OPDRACHTEN

Er zijn 7 opdrachten. Leerkrachten kunnen zelf inschatten of kinderen alle opdrachten maken of een deel ervan. Aan te bevelen is om het boek (of delen daarvan) voor te lezen aan de kinderen of hen zelf het boek te laten lezen. Dit kan zowel voorafgaand aan het bespreken van de lesbrief als na afloop.

Bij **opdracht 1** (*De luchtoorlog*): Bedoeling is dat de kinderen een link leggen met hun eigen leven. Aan de orde komt dat deze piloten meehielpen om ervoor te zorgen dat wij in vrijheid kunnen leven. Dat wij niet zomaar opgepakt worden om iets wat we zeggen, komt mede door hen. Verhalen van vroeger kunnen bijvoorbeeld bewaard blijven via films, documentaires en de viering van 5 mei.

Bij **opdracht 2** (*Oude foto's*): Er is een speciale bezoeksles te boeken in het Vliegeniersmuseum in Fort Vuren. Via een leuke speurtocht ontdekken kinderen in groepjes het verhaal van een piloot via het kraken van codes en het verzamelen van voorwerpen. Daarna mogen ze de informatie van hun vliegenier aan de anderen vertellen. Voor meer informatie zie:

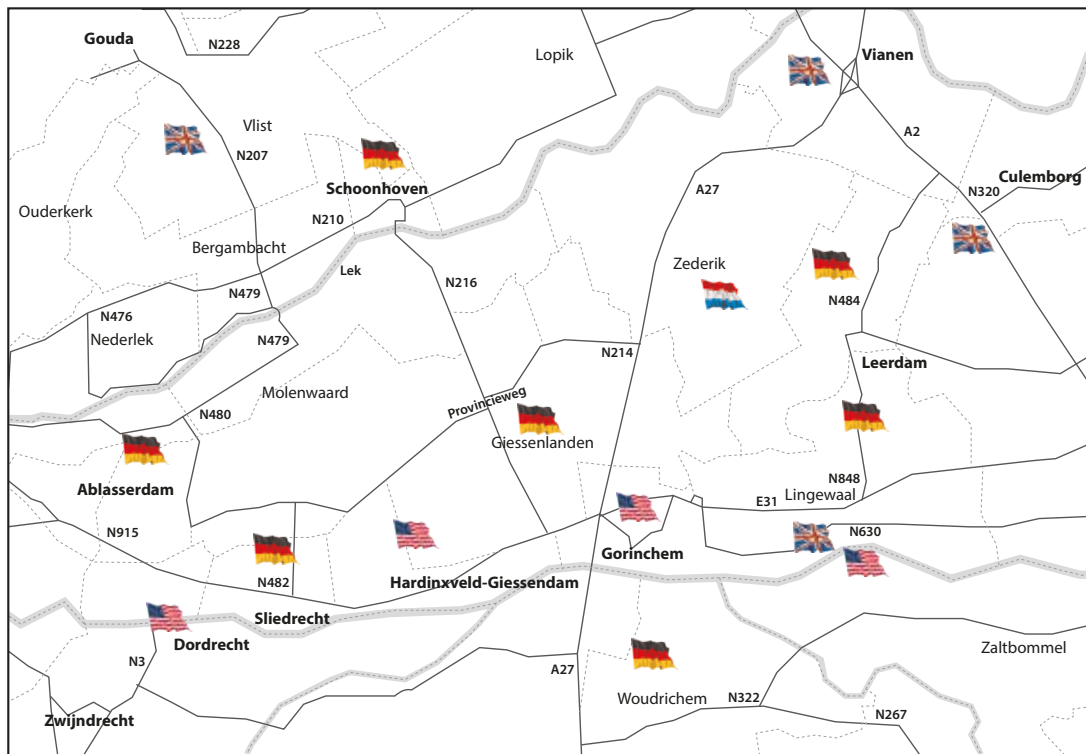
www.reizenindetijd.nl/bezoekles/om-niet-te-vergeten/oorlog-boven-de-betuwe/.

De overgrootoma van Suus en Niek maakte een doopjurkje van de parachutestof. Hiernaast staat zo'n doopjurkje. De stof was van prima kwaliteit, dus je kon er prachtige kleding van maken.

Bij **opdracht 3** (*Vliegtuigen*): Vertel de kinderen iets over de achtergrond van de luchtoorlog (zie bijvoorbeeld de achtergrondinformatie op de vorige pagina).

Hieronder staat het landkaartje dat de kinderen kunnen opzoeken op internet. Het geeft aan waar 15 van de meer dan 100 vliegtuigen zijn neergestort in de omgeving van steden als Gorinchem, Leerdam, Vianen, Gouda, Culemborg, Woudrichem en Dordrecht.

De illustraties: Het grootste vliegtuig is een bommenwerper (Lancaster). Deze waren groter dan de andere vliegtuigen. Er was ruimte nodig voor de bemanning en natuurlijk voor de lading.

Bij **opdracht 4** (*Een piloot in beeld*): Deze piloot (Basil Scarff) heeft de oorlog overleefd. Zijn zoon komt nog regelmatig naar Nederland om over de tijd bij de Engelse luchtmacht van zijn vader te vertellen. Het verhaal over de piloot Basil Carter in De geheime schuilplaats is gebaseerd op deze piloot.

Bij **opdracht 5** (*Speuren*): De oplossing van het raadsel is: *Kom naar Villa Sproet*. (Alle letters in het alfabet schuiven een plaatsje naar links).

Bij **opdracht 6** (*Kinderen van nu*): Ook gebeurtenissen van lang geleden hebben invloed op het leven van nu. De oorlog is niet iets van vroeger, maar is nog steeds relevant. Dit wil *De geheime schuilplaats* laten zien juist door de linken tussen vroeger en nu duidelijk te maken.

Bij **opdracht 7** (*Piloten van nu*): Deze vraag sluit aan bij het thema van Kinderboekenweek 2021: beroepen.

U kunt de lesbrief naar de kinderen doorsturen zonder het gedeelte Voor Leerkrachten erbij door deze laatste pagina's te verwijderen uit de pdf.

WAAR VIND IK HET BOEK?

Het boek is verkrijgbaar via alle boekhandels, via de auteur (op verzoek gesignd: annettevanderplas@hetnet.nl) of via uitgeverij Buddy Books (www.buddybooks.nl/). Ook de bibliotheken hebben het in hun collectie opgenomen. Er is een facebooksite over het boek die je kunt volgen: www.facebook.com/sunnytwinsinactie. Ook het museum is op Facebook te vinden: www.facebook.com/Vliegeniersmuseum/.

Voor meer informatie of een reactie kunt u terecht bij annettevanderplas@hetnet.nl.